

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus IV. Præliminaris. Ad Præcepta Secundæ Tabulæ De Justitia, &
Restitutione in communi

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. Justitiæ definitio explicatur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59506)

ularius *Justitia*. Denique ad has tres *Justitiæ* species etiam spectat, & reduci debet *Justitia* vindicativa debitas delictis pœnas infligens. De singulis ordine: incipiendo à definitione *Justitiæ* in communi.

SECTIO I.

Justitia definitio explicatur.

SUMMARIUM.

- 6. *Justitia* est constans, & perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi. *Ubi*
- 7. *Voluntas* sumitur pro habitu virtutis inclinante ad tribuendum.
- 8. *Jus suum*, quod est objectum formale quod *Justitia*.
- 9. *Per ly* cuique significatur objectum Cui, seu quibus alius homo,
- 10. *Per ly* tribuendi significatur actus proprius *Justitiæ*.
- 11. Differentia inter *Justitiam* & alias virtutes morales, Usque ad n. 64.

J*ustitia* est constans & perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi. Est ab omnibus tam Theologis, quam Juristis recepta devenitio, tradita ab Ulpiano in *Lege Justitia*. ff. *De justitia & jure*, Explico particulatim.

§. I.

Est constans, & perpetua Voluntas.

V*oluntas* hic accipitur non pro ipsa potentia voluntatis omnibus communi, quæ utique sine *justitia* esse potest; neque solum pro actu, seu actuali volitione tribuendi jus suum cuique; sic enim est actus *justitiæ* potius, quam ipsa *justitia*: sed accipitur pro habitu virtutis ordinante voluntatem, & inclinante hominem ad volendum suum

suum cuique jus tribuere. *Constans & perpetua.*
 Significatur Justitiam ut veram virtutem debere firmiter, ac immobiliter, & omni tempore, non semel, vel iterum tantum, & in omni materia, non in hac, vel illâ tantum, inclinare ad actum justum, seu jus suum cuique tribuendum, ut quis verè justus dici possit. In his ergò particulis, velut genere, Justitia convenit cum aliis virtutibus moralibus voluntatis: quælibet enim virtus est constans & perpetua voluntas operandi honestè, seu, quod idem, est *habitus indefectibiliter attingens bonum honestum.* Reliquæ sequentes particulae *jus suum cuique tribuendi:* differentiam Justitiæ ab aliis virtutibus, desumptam à proprio suo objecto & actu, exprimunt, ut mox patebit. Unde clariùs hanc definitionem reddit D. Tho. 2.2. q.58. a. 1. in corp. *Justitia est habitus, secundùm quem aliquis constanti & perpetua voluntate jus suum cuique sribuit.*

§. II.

Jus suum.

8 **H**ic significatur objectum formale quod Justitiæ, quod est jus, seu justum æquale debitum alteri ex eo, quod alter habeat jus reale, seu potestatem legitimam exigendi talem rem tanquam suam, & in suum commodum referendam. Unde hoc jus, seu justum & debitum alteri reddendum, quod respicit Justitia, differt ab aliarum Virtutum debitis penes diversum fundamentum. Illud enim debitum non fundatur in superiori-

rioritate, ut Obedientia; nec in excellentia, ut Religio; Dulia, Observantia, vel in aliis titulis, sed in jure reali, & dominio alterius ad talem rem, ve ejus usum, tanquam principaliter in suum commodum referendum, ut optimè, & latè explicat *Lugo de Justit. disp. 1. Sect. 1. à num. 4.*

§. III.

Cuique.

Significatur objectum *Cui* Justitiæ, quod est quivis, seu omnis alius homo, excepto se ipso: Justitia enim directè semper est ad alterum: ut habet communis DD. cum *8. Th. cit. a. 2.* Ratio est; quia Justitiæ proprium officium est facere æqualitatem: sed æqualitas non potest esse, nisi inter duos, cum nihil sit sibi ipsi æquale; ergò Justitia semper debet esse ad alterum, cui reddat jus suum ad constituendam æqualitatem.

Dices. Si ego consulam alteri, ut mihi fideliter restituat debitum, nonne actus iste participat bonitatem Justitiæ ab actu justitiæ alteri consulto? Ergo justitia versatur tunc circa se ipsam. *U. Indirectè* transeat. Ideò enim cautè dixi: Justitiam *directè* semper esse ad alterum.

Dices iterum. Qui occidit se ipsum, peccat contra Justitiam: ergo Justitia potest esse ad se ipsam directè. *Dist. Ant.* peccat contra Justitiam respectu sui ipsius N. (sic enim solum peccat contra Charitatem) peccat contra Justitiam respectu Dei Supremi vitæ & mortis Domini, cujus proinde jus violat, *Con. ant. & nego conseq.* Potest etiam dici aliquo-

rum ſenſu talem peccare contra Juſtitiam legaleſi
reſpectu Communitatis, quam aliqua ſui parte
ſpoliat, ad quam ipſa communitas juſ habebat.

Dices adhuc. Dux belli distribuens præmia vel
ſpolia, attributâ ſibi ipſi æquâ & legitimâ parte,
nonne exercet actum Juſtitiaæ diſtributivæ, etiam
erga ſe ipſum? *R.* Nequaquam: ſolum enim Ju-
ſtitiam diſtributivam exercet reſpectu aliorum, qui-
bus proportionatas ſuas partes relinquit: reſpectu
autem ſui ipſius potiùs exercet actum generoſa
temperantiæ, moderando appetitum inordinatum
habendi.

§. IV.

Tribuendi.

O Significatur actus proprius Juſtitiaæ, ſcilicet actus
juſ ſuum cuique attribuere: idque vel repa-
rando, ſi læſum ſit, vel conſervando, ſeu non
lædendo, ſi adhuc ſit integrum. Neque enim
Ly Tribuere hîc accipi debet ſolum poſitivè,
pro actu poſitivo, quo quis alteri aliquod juſ ſuum
tribuit, debitum ſolvendo, vel ablatum reſtituen-
do; ſed etiam, & maximè, negativè, pro omiſſio-
ne, ſeu abſtinentia à contrario actu injuriam infe-
rendi. Ejusdem enim virtutis eſt facere bonum
in ſua propria materia, & abſtinere à malo con-
trario. Juſtitiaæ ergò virtutis actus immediatus
& elicitus eſt: *velle juſ ſuum cuiq; reddere; &*
nolle juſ e-juſpiam ledere, vel violare; actus ve-
rò mediatus, & imperatus eſt actualis redditio
juſis cujuſvis (nimirum debiti ſolutio, vel ab-
lati

lati restitutio) & abstinencia ab injuria opposita. Unde justitiæ partes integrales dicuntur, facere bonum, & declinare à malo.

COROLLARIUM.

EX dictis hætenus patet triplex valde notanda differentia inter justitiam, & alias virtutes morales.

Prima: ex parte objecti *Cui*, Justitia enim secundum propriam suam rationem rectum facit hominem in ordine ad alterum; justus enim per se semper alteri justus est: at temperans per se sibi ipsi est temperans; fortis sibi ipsi per se fortis est. Quod verò etiam quis alteri, Communitati fortis, vel temperans esse possit, & debeat, per accidens est, & ex imperio aliarum virtutum, ut Justitiæ legalis, Charitatis, Pietatis.

Secunda: ex parte materiæ. Quia Justitia aliæque ei annexæ virtutes versantur circa actiones humanas externas moderandas, quatenus ad alterum tendunt, aliæ verò virtutes, Temperantia, & Fortitudo versantur solum circa passiones moderandas, quatenus ipsum hominem afficiunt: utpote Temperantia circa moderandas passiones appetitûs concupiscibilis, & irascibilis: Fortitudo circa moderandas passiones timoris, & audaciæ.

Et licet passiones cupiditatis, iræ, vindictæ &c. nimis sæpè obtent, quo minus Justitia suos actus debite exercent, judicando, restituendo &c. non tamen est ipsius Justitiæ proprium moderari illas passiones, sed hoc spectat ad alias virtutes,

12 *Traët. IV. Prelim. ad Præcepta 2. Tab. Cap. I.*
tes, etsi ex imperio Justitiæ. Nam ad essentiali-
cujuscunque virtutis solam spectat moderari diffi-
cultates in sua propria materia occurrentes: non
item omnes difficultates undecunque occurren-
tes, sed hoc aliis virtutibus relinquitur: alio-
quin sufficeret una virtus pro omnibus actibus ho-
nestis.

13 *Tertia:* Ex parte medii. Justitia enim in suis
operationibus circa proximum præcisè servat me-
dium rei, hoc est, ex ipsa rei natura determinatum
absque ullo ordine, vel respectu ad hominem
operantem: ut nimirum æqualitas dati & acce-
pti æstimetur ex natura ipsarum rerum, ut v. g.
præcisè causa, cur huic sint reddenda quatuor, sit,
quia ei ablata, vel pacto promissa sunt quatuor,
nullâ habita ratione personæ operantis, sit dives,
pauper, firmus, infirmus. At verò aliæ virtu-
tes, Temperantia, Fortitudo &c. in suis opera-
tionibus moderandis servant medium rationis tan-
tùm, determinandum scilicet à recta ratione cum
habitudine & proportionè ad operantem. v. g.
Temperantia moderans appetitum & ulum cibi,
& potûs, non sumit medium ab ipsa re, scilicet
cibo & potu, sed à recta ratione mensurante qua-
litate & constitutionem operantis, comedentis,
& bibentis: quod enim infirmo nimium est (v.
g. mediam libram carnis comedere, integram
mensuram bibere) robusto minus est, sic in ca-
teris. Adeoque cur tantus cibus & potus sit mo-
deratus, seu in medio virtutis positus, causa non
est in ipsa re, sed ex parte ipsius comedentis & bi-
ben-

bentis, cui juxta suam constitutionem tantum sufficit, ut ne plus exigat, nec minori contentus esse valeat.

SECTIO II.

Justitia perfecta & imperfecta.

SUMMARIUM.

14. *Justitia perfecta requirit tres conditiones. 1. alteritatem*
2. debitum simpliciter. 3. æqualitatem. *Unde*
15. *Vsque ad n. 19. ex defectu horum alie virtutes à ratione*
vere justitia deficiunt: hinc etiam
19. *Inter Patrem & filium, Dominum & servum, maritum*
& uxorem formaliter sumptos, non datur justitia pro-
prie dicta:
21. *Bene verò inter eos materialiter sumptos, quatenus scil,*
singuli eorum habent peculiare jus, vel dominium.
22. *Vsque ad n. 26. quoad delicta inter hos observatio præ-*
terita multum notanda.

§. I.

Justitia perfecta conditiones.

Justitia perfecta & simpliciter dicta (ut ex defini-
tione explicata evidenter constat) tres con-
ditiones essentialiter requirit.

Prima. Ut sit ad alterum simpliciter, seu in-
ter duos totaliter inter se distinctos, non tantum
quoad personam, sed etiam quoad jus & domini-
um priorum bonorum, sic ut quilibet habeat si-
bi proprium ab altero independens jus. Cujus ra-
tio mox patebit ex conditione tertia. *Secunda.*
Ut sit debitum simpliciter alteri, habeatque ve-
ram rationem debiti legalis, sic ut alter ad illud
jus, seu potestatem habeat, illud sibi tanquam le-
ge debitum exigendi, etiam in Judicio. *Tertia.*
Ut constituat æqualitatem simpliciter inter debi-
tum